

νει ο ούρανός όλος, παρά μόνο τον τόπο που βρίσκεται τριγύρω στη συναστερία εκείνη του Σταβρού, ή πίσω της ή μπροστά της ή όπως θέλεις.

Εμείς την ποσότητα του τόπου τη φανερώνουμε ώρακι και θαζώ έφοκονόητα με τη λέξη τοπωσιά. Νά δοκιμάσει μάλιστα κανείς τη λέξη τόπο αντί τοπωσιά, στα τέσσερα μέρη, θά δει νομίζω πως δεν κάνει διόλου το ίδιο. Ας αφήσουμε πια το διόστημα που δεν ταιριάζει παντού διόστημα με πλάτανια, διόστημα φουτεμένο δεν υπάρχει υπάρχει όμως τοπωσιά (πιο άπάνω), έπειδής υπάρχει και τόπος φουτεμένος κτλ.

Αν έχουμε όρεξη να τη μεταφράσουμε, πολύ σωστά μεταφράζεται με τον espace. Το espace όμως το ποστικό είναι άλλο πράμα και σημαίνει, να πη τινάς, όλες τις τοποσιές συνάμα, τον τόπο τον άπειρο, τον άπεριόριστο που είναι παντού, που είναι ή δημιουργία δηλ, τον τόπο που βρίσκεται το καθείς, γιατί δεν υπάρχει τίποτις που να μην είναι και πουθενά τοπωμένο. Μά δεν πρέπει πάλι να το νοματίσουμε άπειρο ή άπειρωσιά ή άπειροσύνη. Δέ θάτανε όρος σωστός, αφού άπειροσύνη δεν έχει ο τόπος μονάχα, έχει κι ο καιρός, κι από την άπειροσύνη δεν άποκρίνεται πιο από τα δυο θέλουμε να πούμε.

Η άπειροσύνη του τόπου γαλλικά, λέγεται κι άφτη espace. Κατάλαβαν όμως πως είναι άλλο πράμα και χρειαστήκανε λέξη, τουλάχιστο στη φιλοσοφική τη γλώσσα, στη γλώσσα που γράφουν οι φιλόσοφοι στα βιβλία τους. Ο καθένας ξέρει πως ή Έβρώπη πολύ δεν κοιτάζει, άμα είναι ζήτημα για φιλοσοφικούς ή επιστημονικούς όρους, αν ο καινούριος αναγκάσιος όρος έχει πασσαπόρτι άττικό ή δεν έχει. Φτάνει να λέγ εκείνο που θέλει να πη, και κάμποσο βάρβαρα, να το μολογήσουμε, φτειάξανε τους όρους espace—qealite, espace— quantite, qualitäts quantitäts Raum. Έμεις πολύ πιο φυσικά, τον τόπο το φιλοσοφικό, τον άριθμητικό, δηλαδή τον άναριθμητο, μπορούμε και του βγάζουμε όνομα ατοπωσιώνη. Το ίδιο κάνουμε λέξη τελεσιόσύνη, ατελεσιόσύνη, κ.τ.λ. κ.τ.λ., και δίστε τί πολλούς όρους έχουμε, και πάντα ταιριαχτά με τη γλώσσα του λαού.

Πόσις άλλες λέξεις θά πλάθη ο λαός μας! Σάν το ψωμί τις ζυμώνει, τις μασάει και ζή. Τι καλό πράμα που θάτανε να του τις παίρναμε όλες, να ζούσαμε και μείς από άφτες! Νά θροφή που σε δυναμώνει. Μά τί τάχα; Θάζρείτε πως μερικά δεν κλέβουμε κι από την καθαρέβουσα; Η δημοτική μας, όπου βρίσκεται και θρέφεται, τάρπάζει, φτάνει να μωρη να το χωνέψη. Από το λεγτικό της καθαρέβουσας δεν καταφρονώ καμιά λέξη χρήσιμη. Έλπίζω να το είδανε και σ' άφτό μου έδώ το βιβλίο. Νά το πω ξάστερα, δεν το κατώρθωσα ως τώρα να γράψω κάτι λέξεις σαν το ένοουσιασμο ή την άμφιβολία. Δέ με τρομάζουνε διόλου το ν και το μ. Αφτά ώρα την ώρα χάνουντα στην προφορά, και το κάτω κάτω τι μας μέλει, που λέει πολύ σωστά ο Μαρκέτης, να γράψουμε ασύμβολο, συμβολισμός, και τέτοια; Μήπως δεν το ξέρουμε τάχα πως με τον καιρό, θά κανονιστούν άφτά και δέ γίνεται; Μά δέ βλέπω να έχουμε τόση ανάγκη τον ένοουσιασμο και την άμφιβολία. Κάπου το λες και δισταξιά βλέπω κι ο Φιλήντας, στη «Γραμματική του της ρωμαϊκής γλώσσας.» Αθήνα, 1902, σελ. 30 βάζει άθιβάλεϊ, με τέποιο νόημα. Ο Φιλήντας θά ξέρη, είναι άξιος παρατηρητής: έτσι ξεφορτωθήκαμε και το άνωπόφορο εκείνο το άμφι, που σήμερις πια δεν κάνει. Για τον ένοουσιασμο,

ιδέα μου είναι πως θάτανε κρίμα να παραιτούσαμε τις λέξεις «συνεπάραιμο, συνεπάρμα, συνεπαρμός.» που φανερώνουν το ίδιο.

Κάποτε πάλι καλό είναι να μην αλλάζουμε τη λέξη της καθαρέβουσας, λόγου χάρη, την έκφραση. Κακορίζικη λέξη, και μάλιστα του παρκακατικού έλληνισμού, μά χρήσιμη και γνωστή. Πάσκισα να βρω άλλη, συλλογιστηκα και κάμποσες, έπειτα βρεθήκα και την άρησα. Αφτη θάλλάξη και μοναχή της, αν είναι ναλλάξη. Πρέπει κιόλας να μην ξεχνούμε πως με τον τρόπο που εμείς βάζουμε την καθαρέβουσα μέσα στακέρια τα δημοτικά μας, καθαρέβουσα πια δέ μοιάζει καταστάσι δημοτική.

Αφού λοιπόν από ξένες γλώσσες μπορούμε κάμποσα να δανιζόμαστε—ή καθαρέβουσα είναι ξένη—αφού μάλιστα την ξένη γλώσσα την κάνουμε δική μας, άκόμη περισσότερο πρέπει να παίρνουμε από γλώσσες καλλιεργημένες κι άθρωπίνες. Νά παίρνουμε, πως δηλαδή; Όπως κάτι Αθηναίο που μιλώντας ρωμαίικα τα μισά σου τα λένε φραντζέικα, για να καμαρώνουνε και να τους καμαρώνουμε; Η όπως εκείνοι που μεταφράζουνε βιβλίο γαλλικό και σου κβιζουνε γαλλικισμούς στη μετράφρασή τους; Η πάλι όπως εκείνοι που νέττα σκέττα σου κλέφτουνε τίποτις από ξένο βιβλίο, γιατί τους άρσες, ή και χωρίς να το κλέψουνε, πιάνουνε και μιμιοούνται το ύφος, την ούσια, μ' ένα λόγο νομίζουμε πως γράφουνε κι άφτη σαν τους Γάλλους;

Ο Θεός φυλάξη! Τίποτις άπ' άφτά δεν ταιριάζει. Η πρώτη μας προσπάθεια είναι ή πρωτοτυπία, κ' ή πρώτη μας μετάφραση ή μετάφραση του έαφτου μας, ή μίμηση της ψυχής μας ή της ρωμαϊκής ψυχής ή άπομίμηση. Ένα πράμα μονάχα έχουμε το δικαίωμα και μάλιστα το χρέος να παίρνουμε από τους άλλους, την τέχνη, που όσο κι αν αλλάζει με τους τόπους, με το ήθος κάθε λαού, με την προκοπή κάθε φιλολογίας, με τον πολιτισμό ενός έθνους, στην ούσια της είναι μία.

Θυμούμαι που μελετώντας τους στίχους του Leconte de Lisle, πολλές φορές μόνος μου ξεστήθισα τον περίφημο το στίχο.

Le beuglement ds boeufs lossus de Tamatave

Είναι τέλειος. Στο είδος του, ίσως πιο τέλειος δέ γίνεται. Κάθε λέξη, κάθε συλλαβή, ως και το μέτρο σου άποζουγραρίζουν εκείνα τα βόδια με τρόπο που εικόνα πιστότερη δεν υπάρχει: σά να τ'έβλεπες και σά να τ'άκουγες. Θά πής τόνομα Tamatave δεν τ'όφταιξε. Όχι βέβαια. Μά κανένας άπ' ότους το συνηθίζοντας δεν έννοιωσε την ποίηση του. Ο ποιητής σου το βάζει εκεί που πρέπει: γίνεται άμέσιως μουσική, άμέσιως άριστούργημα.

Χρόνια συλλογιόμουντα το στίχο, δούλεβε ο νοός μου, έπειτα τον ξέγασα. Γράφοντας το βιβλίο μου, όταν έφτάσα στο μέρος που βυδίζει ο Γιάννης πιά στα βουνά, με τη Μυριέλλα στην άγκυλιά του, άξαφνα μου φάνηκε πως έπρεπε κάπως ναπομουσικέψω τον ήχο, το χτύπο του ποδιού του, να μιμηθώ την άρμονία της βυδίζιας. Το ματχγύρισα, τ'όφρα όσο μπόρεσα πιο πολύ στο ρωμαίικο, κι αντίς να πω στρατιστράτι, έβχα τοποτόπο. Και τότες, αφού το είδα γραμμένο στο χαρτί, μου ξαναήρθε στη μνήμη ο στίχος ο περίφημος. Τον είχα μιμηθί χωρίς να το ξέρω.

Λοιπόν ή μίμηση της τέχνης δέ σημαίνει πως άπαρνιούμαστε κάθε πρωτοτυπία. Όταν ή τέχνη, που μάθαμε από τους άλλους, γίνη σάρκα μας και μεδούλλι μας, τότες πια είναι δική μας, τότες άμα χρειάζεται, χύνεται μοναχή της από το νού μας στη γραφή μας. Από την ψυχή μας την ίδια θά

στάξη. Το καλύτερο είναι όμως να μιμιούμαστε τους άρχαίους, κατά το σύστημα που είπαμε, μά και πιο άδιάκριτα, δηλαδή κλέφτοντας λέξεις, έκφρασεις, ροσσούλας. Συφέρνει άφτό πολύ πολύ και συφέρνει μάλιστα για πολλούς λόγους.

Πρώτα μαθίνουμε. Βλέπουμε σκέληθει τι θά πη δύναμη στην έκφραση, νεβρο, σάρκα σπαρταριστή, τόλμη, άποκοτιά, τρέλλα. Τα διαβάζεις και μόλις πιστέβεις στα μάτια σου, πως δέ γελάστηκες. Αξαρνα θά σου μιλήση ως και μια γυναίκα για πάνο ή για δυστύχημα που είναι: σαν ζουράρι στο πεσί, ξυρεϊ γάρεν χρω (Σοφ. Αί. 786). Κι όλος ο Σοφοκλής άπάνω κάτω ο ίδιος. Νά μην ξεχνούμε κιόλας πως ο Σοφοκλής είναι ο κλασσικώτερος, το σωστό μέτρο του άττικισμού. Λέει όμως και μερικά που ως κ' οι σημερινοί εκδότες φοβούνται να τα όρμηνέψουνε όπως τ'άχει ο ποιητής, λ. χ. όταν ή Τέκμησα φωνάζει τάντρος της (516)

Τις δει: έμει γένουτ' αν άντι σου πατρίς;

Πως μπορεί, σκολιζόντε και βουτόνε, άθρωπος να είναι τοπος, να είναι πατριδα; Καλά να τ'όλεγε ο Schiller ή ο Lamartine. Μά ο Σοφοκλής; Ός τόσο κι ο Σοφοκλής, κι άκόμα περισσότερο ο Αισκύλος, σου έχουνε κάτι τέτοια, ή δυνατά ή χαριτωμένα. που είναι για να φρίξες.

Κ' ή φρίκη άφτη, θεία πράμα. Κι το γιατί. να το δής. Οι δάσκαλοι, που δέ νοιώθουν από ποίηση και που μιλούνε για τους άρχαίους, μάς κατηγορούνε κάποτες, όπως τ'όπαθε ο δούλος σας, για κμάν έκφραση ποιητική παρμένη άξαφνα ή από το Σοφοκλή ή από άλλους. Βλέπετε τι κερδίζουμε να παίρνουμε από τους άρχαίους; Μά το μεγαλύτερο το κέρδος είναι που μόνοι μας εμείς, με όφελος και με άγάπη, διαβάζουμε, νοιώθουμε, ξεποζουμώνουμε τους άρχαίους. Έμεις και τα μεσαιωνικά τα μελετούμε ή δημοτική πια έννοείται δουλειά μας. Θρεμμένη λοιπόν ή γλώσσα μας από τρεις Έλλάδες, από τρεις σάρκες ελληνικές. Τρίσαρκη γλώσσα. Κ' έτσι, από τα χρόνια τα παραμένα ως τα τωρινά, δείχνουμε, όσο μπορούμε, την ίδια γλώσσα, την ίδια Έλλάδα. Την Έλλάδα στη γλώσσα μας εμείς τη δείχνουμε μάλιστα όλη.

5 του Γενάρη—20 του Σταβρού, 1902.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΚΕΡΔΟΣ 329,840 ΔΡΑΧΜΩΝ

Ναι! 329,840 δραχμάς έδωκε μέχρι τοϋδε το γραφείον του τραπεζομεσιτου κ. Ιω. Φωτίου εις τους πελάτας του. Ητοι εκ των αγοραστών λαχειοφόρων όμολογιών εκ του γραφείου του έχουν κερδίσει διάφορα ποσά, ανερχόμενα εις τον στρογγυλόν αριθμόν 329,840 δραχμών.

Ο κ. Ιω. Φωτίου θέλει ν' αναβιβάση το ποσόν τουτο εις 1,000,000 δραχ. Έπιθυμούν δε ίνα συμμετάσχωσι τούτων πάσαι αι τάξεις της κοινωνίας ύπνοβιβάσει την προκαταβολήν δι'έκάστην λαχειοφόρον της Έθνικης Τραπεζής εις δραχ 8 και καλε τους θελοντας ν' αγοράσωσι τοιαύτην να προσελθωσιν εις το τυχηρόν γραφείον του, όπου πάντως θά κληρωθί μετ' άμοιβής όμολογία τις και τί χαρά να είναι ή πρώτη με τας 70,000 χρυσάς δραχμάς την 18 Σεπτεμβρίου ε. ε., οτε γενήσεται ή κλήρωσις.

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΛΙΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΘΟΛΟΓΟΝ - ΝΕΥΡΟΛΟΓΟΝ
ΥΦΗΓΗΤΗΣ ΕΝ ΤΩ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΩ
ΔΕΙΚΝΕΤΑΙ 3—5 Μ. Μ.